

SVERIGE

OCH FINLANDS STRID FÖR LIVET

NÄR detta skrives, har kriget i Finland varat blott två veckor. Det ryska överfallet på vårt grannfolk och de metoder, som den ryska krigsledningen därvid ej skytt att tillgripa, har upprört folk i när och fjärran, och Nationernas Förbund, till vilket tribunal Finland vädjade, har vaknat ur sitt ide och utstött Ryssland ur denna mellanfolkliga gemenskap. Sällan, ja kanske aldrig i historien har ett folk i sin kamp för sin frihet haft världsopinionen och världssamvetet så till sitt stöd som det finländska. I Sverige har aldrig någonsin en så stark humanitär medkänsla i det tysta eller offentliga dokumenterats som under de sista veckorna till förmån för ett broderland. Vare sig blott känslan eller även förnuftet härvid talar och vare sig gemene man i det lilla Finlands heroiska motstånd mot den ryska giganten ser en strid om bastionerna för vår egen svenska frihet eller icke, har det skapats en djup, bred och stark finlandssinnad folkfront i landet, inför vilken även partistriderna för tillfället tystnat. Alla ha måst förnimma, att Finlands ofärd även betyder Nordens och Sveriges.

I förra häftet av Svensk Tidskrift rekommenderades ett svenskt handlingsprogram, innefattande ett stödjande av Finlands försvarsförberedelser genom allt det ekonomiska, materiella, humanitära och diplomatiska bistånd, som Sveriges möjligheter och resurser medgäve. Det skrevs, innan den ryska aktionen på sitt förbluffande snabba sätt igångsattes. Det bistånd, som Sverige och andra länder på angivet sätt lämnat och kunna lämna Finland, måste vara en grundbetingelse för att landet skall kunna hålla stånd. Platoniska sympatiuttalanden — hur varmhjärtade och välmenande de än äro — räcka icke långt som ammunition mot hämningslösa inkräktare.

Vad det finska folket under ett par veckor fått genomlida är kanske blott en blodig ouvertüre till något ännu blodigare och fasansfullare. Kreerandet av den s. k. folkregeringen måste tolkas som ett planmässigt försök att restaurera det forna tsaristiska Rysslands gränser och behandla en västerländsk kulturnation efter enahanda metoder som kaukasiska, turkmeniska och mongo-

liska folk, vilka under lock och poek tvingats in under Moskva som lydfolk. Varje person, mäktig en utrikespolitisk tanke, måste lätt kunna förstå det i hög grad försämrade läge, vari ej endast norra utan hela Sverige skulle försättas, om ett imperialistiskt och expansivt Ryssland, utrustat med moderna militära be-tingelsemedel, skulle härska över Finland alltifrån Ålandsöarna till landgränsen vid Torneälv. Lika uppenbart är, att våra försvarsmöjligheter i högsta grad skulle försämrast, om Ryssland vid lämplig tidpunkt, d. v. s. då de skandinaviska länderna t. ex. på grund av stormaktskrig ställdes lika ensamma som Finland för tillfället står, ville förverkliga den gamla tsaristiska drömmen om att över Norge—Sverige nå fram till Atlanten. De som ännu för några månader sedan skrattade åt alla sådana farhågor såsom tomma spekulationer, borde efter höstmånadernas oanade makt-förskjutningar i Europa ha svårt att avfärda varje riskberäkning som hjärnspöken. Uppvaknandet från idyllen till verkligheten har endast kommit väl sent, dessvärre även på högsta ansvarigt håll. I detta ögonblick bryta sig många stämningar inom vårt folk, från orosfylld defaitism till desperat handlingsberedskap. Genom-snittssvensken torde hoppas att Sverige må kunna hålla sig utan-för men vara redo att utan tvekan gå ut i strid, om regeringen efter sitt bedömande av de utrikespolitiska förutsättningarna och de militära resurserna finner Sveriges intressen så kräva. Envar frågar sig i dessa dagar, dels hur Tyskland ämnar förhålla sig till den aktion, som Sovjetunionen efter ingående av sin pakt med Tyskland iscensatt mot det nordiska Finland och dels vilka resurser vårt land förfogar över, ifall Sverige antingen självmant eller till äventyrs på grund av ett av nu okänd anledning avgivet ryskt ultimatum skulle finna det nödvändigt resp. tvingas till att direkt stödja Finland. Den första frågan skall här av brist på säkra hållpunkter lämnas åsido. Det senare spørsmålet kan däremot göras till föremål för vissa allmänna bedömanden, ehuru grun-dade blott på hittillsvarande kortvariga erfarenheter och med re-servation för de överraskningar, varpå man under de kommande veckorna får vara beredd.

Vad det lantmilitära kriget beträffar är det i synnerhet tre omständigheter, som tala för att en svensk hjälp skulle kunna bli av stor betydelse för det finska försvaret.

Först och främst torde det icke vara möjligt att ryssarna med hänsyn till terrängen och förbindelselederna, allra minst under

snötiden, skola kunna utnyttja sin numerära och delvis tekniska överlägsenhet. Även om det skulle lyckas den röda armén att norr om Ladoga och uppåt insätta truppmassor till en styrka av omkring 300,000 man, är det för den föga organisationsdugliga Sovjetstaten icke gärna tänkbart att nöjaktigt kunna sörja för underhåll, materiel m. m. medels den enda, genom bombanfall kanske tidvis avbrutna bana, som genomlöper de vidsträckta nejderna i Fjärrkarelen och på Kolahalvön. Ju högre snötäcket växer desto svårare måste det bli för ryssarna att i de mestadels obanade trakterna i östra Finland framföra motoriserade förband. Möjligheterna att upprätta tvärförbindelser mellan de framryckande trupperna äro dessutom ytterst begränsade. Utsikterna för försvararna att framgångsrikt gå till motanfall mot framskjutna avdelningar få under sådana förhållanden anses stora; de måste ökas i högsta grad, om armén kan få ett effektivt flyg som samverkande, och i vissa fall kanske ryska avdelningar gå mot rena katastrofen, därest deras förbindelser bakåt avskäras samt föda och materiel tryta. För vintervana trupper bör det därför vara möjligt att genom en rörlig krigföring tillfoga ryssarna allvarliga avbräck.

Den andra faktorn är de ryska truppernas mer än väntat svaga kvalitet; den personliga utrustningen står uppenbarligen icke alls i nivå med ett vinterfälttågs utomordentliga krav, och även om åtskilliga korrespondenters mer eller mindre härresande skildringar skulle vara överdrivna, vittnar den röda arméns moral icke om någon korstågslidelse. Den tredje faktorn är, att de finländska trupperna under det långa nervkriget hunno väl förberedas och göra sig gott hemmastadda med sina försvarsuppgifter.

Adderas allt och lägges härtill de finländska truppernas beundransvärda operations- och stridsduglighet, framstår försvaret till lands av huvuddelen av Finland inom en beräknelig framtid visserligen såsom en ytterst svår men trots ryssarnas kvantitativa övermakt dock icke hopplös uppgift. Den oundgängliga förutsättningen härför är dock, att Finland materiellt genom stöd från andra länder kan uthärda den enorma påfrestningen. Men därjämte måste det antas, att Finlands tillgång på övade terrängvana trupper är begränsad och kan behöva förstärkning utifrån. Framför allt torde detta gälla de stora vidderna i norr, där måhända icke så stora men väl utrustade rörliga förband äro av nöden. Med tanke på den röda arméns kvalifikationer böra även icke-elittrupper kunna bli till stort stöd där. Med hänsyn till lä-

gets ovisshet måste det betraktas som särskilt önskvärt, att frikårer snarast insättas i dessa trakter såsom ett fjärrskydd för det övriga Norden. Uppstode en konflikt mellan Sverige och Ryssland eller mellan Sverige—Norge och Ryssland, måste insättandet av svenska eller svensk-norska trupper i norra Finland beräknas bli av stor och kanske utslagsgivande betydelse för hejdandet av det ryska angreppet på denna för Sverige farliga front.

Om Ryssland ändock skulle lyckas erövra Finland och där installera sin lydregering, skulle den strategiska försämringen för Sverige ställa oerhörda krav på lantförsvarskrafter. Än större bleve faran i luften, i det att ett mot oss aggressivt Ryssland skulle hålla ett basområde ända från Libau till Haparanda. Sveriges försvarsproblem skulle därvid te sig oändligt svårare än när försvarskommissionen avgav sitt betänkande och kanske hart när olösliga. Luftförsvarsfrontens längd och flygbasernas närhet skulle kräva långt mera försvarsflyg och luftvärn än vi nu ha och svårligen ha råd att skaffa. Särskilt ur luftkrigets synpunkt vore det givet en oväglig fördel att försvara Sverige i Finland.

Med hänsyn till det finländska flygets litenhet och behov av att spridas på alla fronter torde ur Finlands synpunkt utökningen av flyg vapnet vara mest trängande. Det gäller såväl jaktplan för att möta ryska luftarmador som bombplan för att främst avskära de ryska förbindelserna i Karelen och bekämpa de få hittillsvarande ryska flygbaserna i Estland; byggandet av nya flygbaser därstädes torde ta kanske ett halvår i anspråk. Det vill synas, som om flera stora stater vore villiga att leverera Finland stridsflyg, och en successiv förstärkning av detta vapenslag genom ett slags internationell subskription är säkerligen att emotse. Det återstår dock att utröna, i vad mån de utifrån kommande maskinerna lämpa sig för ett kallt vinterfälttåg. I detta hänseende torde det svenska flyget kunna antas äga särskilda förutsättningar, ehuru det låge i sakens natur att Sverige ej skulle kunna detachera mer än en relativt liten del av sin luftflotta till fronterna i Finland. Rörande luftkriget föreligger annars ännu allt för ringa erfarenhet för att tillåta säkrare slutsatser om verkningarna av det invaderande landets numerära överlägsenhet eller av dess förmåga av hemortsbekämpning. Trots de första dagarnas förödande anfall mot Helsingfors synes effekten av den ryska flygverksamheten hittills icke svara mot den hejdlösa fleråriga förhandsreklamen.

Vad marinens möjligheter vid en konflikt Sverige—Ryssland be-

träffar, bleve dess väsentliga uppgifter att hindra landstigningsförsök på den svenska ostkusten och genombrytningsförsök i Ålands hav; i senare fallet skulle Norrlandskusten eljest läggas öppen och sjöförbindelserna mellan Sverige och Finland hotas. De ryska sjöstridskrafternas omfattning m. m. bedömas sådana, att svenska marinen torde kunna lösa dessa uppgifter i nuvarande läge, särskilt om samverkan etableras med de finländska sjöstridskrafterna. De största farorna för den svenska flottan torde för övrigt icke föreligga från den ryska flottan utan från det ryska flygvapnet. Om detta icke visar sig motsvara förhandsreklamen, ökas svenska marinens utsikter. Bortsett från Åland och dess skärgård torde ett direkt ingripande till Finlands försvar vid detta lands södra kuster däremot blott vara lämpligt för mindre delar av den svenska flottan, enär riskerna att blottställa de egna kusterna eljest bli för stora.

Näst efter kustens skyddande står främst marinstridskrafternas uppgift att skydda sjöförbindelserna. Med nuvarande flotta torde förbindelserna med Finland i Bottniska viken och längs svenska ostkusten kunna i huvudsak upprätthållas. I fråga om förbindelserna över Nordsjön torde den svenska flottan vara alltför liten för att kunna åta sig mer än skyddet av sjöfarten närmast svenska kusten i Västerhavet.

I ovanstående kalkyler har förutsatts att Tyskland varken militärt eller ekonomiskt skulle utöva repressalier mot Sverige. Från kalkylen har även uteslutits den hjälp, som Norge med hänsyn till »kalotten» eljest kunde ha ett vitalt intresse av att lämna. Ej heller ha dryftats Sveriges möjligheter att snabbt genomföra en industriell mobilisering — ett ämne som beröres på annan plats.

Om denna värdesättning av Sveriges militära möjligheter kan antas vara hållbar, måste den utmynna i ett konstaterande, dels att ett militärt ingripande vid Finlands sida väsentligt skulle öka dess utsikter att värna friheten, dels att Sverige efter rysk seger över Finland måste räkna med ojämförligt större vanskligheter att försvara sig än nu. Ingen kan blunda för denna problemställning, som blir allvarigare för var dag, Finlands svårigheter visa sig tillväxa.

Här ovan har det nordisk-ryska problemet setts isolerat. Ett konstaterande av problemställningen innebär icke, att man bortser från andra riskmoment särskilt av utrikespolitisk natur, vilka den

ansvariga utrikesledningen har att bedöma. Tills vidare får man avbida omfattningen och resultatet av den hjälp, som Finland inom den närmaste tiden kan vänta utifrån från skilda håll. Det är icke enbart en egoistisk småstatsfilosofi att hävda, att bevarandet av Finlands frihet måste i högsta grad ankomma på de stora makter, som bära ansvaret för krigsutbrottet i Europa. Visserligen kan ett stormaktsingripande tänkas skapa allvarliga komplikationer för de nordiska staternas utrikespolitik. Men även om ett ensamt litet land eller ett par mindre länder i förening skulle kunna hejda en stormakt, sakna de dock i motsats till stormakterna resurser för en offensiv eller för angrepp från flera håll och därmed möjligheten att snabbt framtvunga avgörande och fred. Vad som i ett visst ögonblick mest tjänar Sveriges och Finlands livsintressen kan därför knappast i förväg avgöras.

I förevarande ovissa situation ha vi med vårt inlägg blott åsyftat att ge ett svar på den oroliga fråga, som människorna överallt ställa sig, nämligen om den våldsamma kraft, med vilken Ryssland nu kastat sig över en nordisk stat, är ohejdbar. Ett positivt svar på frågan kan icke vara utan betydelse för den stämning, som vinner utbredning bland vårt folk. Fördomandet av orätten behöver då ej paras med ett eftergivet missmod i fråga om en slutlig seger för rätten. För stunden är det främst en frimodig, antidefaitistisk anda, som inför händelsernas ovissa utveckling höves den svenska nationen, till nöds en kampanj för stärkt moralisk beredskap, ifall ett missmod skulle visa tecken att sprida sig. En inrepolitisk strid för eller mot »aktivism» däremot kan endast försvaga vår inre front. I en konflikt, som så nära berör vårt lands vitalaste intressen och erbjuder så många oberäkneliga faromoment, har statsledningen dock förvisso en större tillgång i dem, som vilja säga sig redo för de största offer, än i dem, som bara frukta för sin egen välfärd. Lika oklokt och oförutseende som det var av 1930-talets maktägande partier att ej i tid beakta det växande försvarsintresset, lika obetänksamt kan det vara av regeringen nu att ej värdera den fosterländska beredskap, vars manifesterande människor i olika samhällslager ej kunnat hålla tillbaka. Ännu i dag gälla den kloke och betänksamme Axel Oxenstiernas ord vid ett skickelsedigert avgörande, att »med klagan och fruktan intet är att uträtta, och det står kvinnfolk bättre än än män och enkannerligen dem, som regementet med råd och dåd skola assistera».